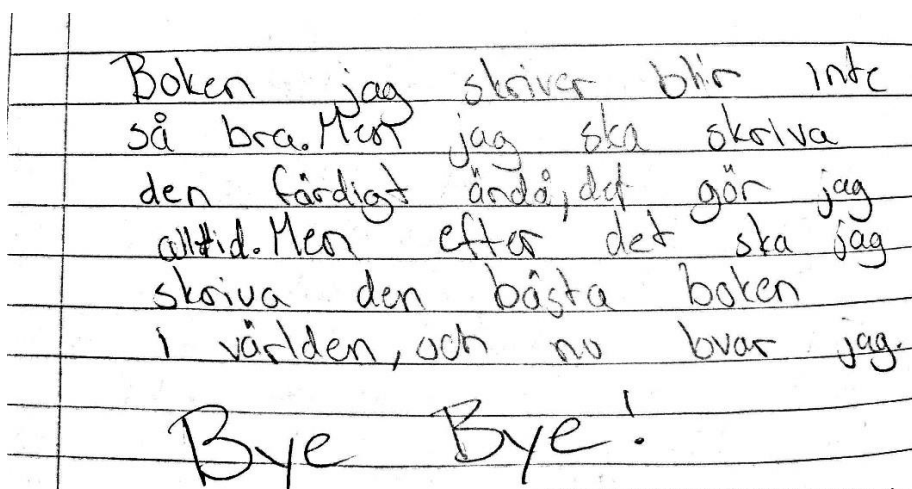

Skapa kreativt!

Ett undersökande arbete om förutsättningar för kreativt flöde, om att gå från utförande till skapande musikalskådespelare

Boken jag skriver blir inte
så bra. Men jag ska skriva
den färdigt ändå, det gör jag
alltid. Men efter det ska jag
skriva den bästa boken
i världen, och nu kvar jag.
Bye Bye!

Alma Bengtsson

Innehållsförteckning

SKAPA KREATIVT!

1 BÖRJANS STARTPUNKT

1.1	MITT DILEMMAS RÖTTER.....	4
1.2	SVAR PÅ DILEMMA SÖKES	5
1.3	DAGS ATT FRÅGA ANDRA.....	6
1.4	DE ANDRAS KLOKSKAPER	7
1.5	ORDEN SOM KRÄVER SIN FÖRKLARING.....	14
1.6	MINA FYRA TEKNIKER.....	15

2 DET DÄR SOM BLEV

2.1	TEXTERNA SOM KOM MED.....	18
2.2	TEXTERNA SOM INTE KOM MED.....	24

3 VAD KOM JAG FRAM TILL DÅ? - BÖRJANS SLUTPUNKT

3.1	ESSENTIELLA INSIKTER OCH NYFUNNA LÄRDOMAR	28
3.2	MITT BIDRAG TILL FRAMTIDENS KLOKSKAPER	31
3.3	RÅD FRÅN EN SKRIBENT TILL EN ANNAN.....	33

REFERENSLISTA

- BILAGA 1
- BILAGA 2
- BILAGA 3
- BILAGA 4

Självständigt arbete (examensarbete), 15 högskolepoäng

Konstnärligt kandidatprogram i musikal

Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet

Vårtermin, termin 6, 2020

Författare: *Alma Bengtsson*

Arbetets rubrik: *Skapa kreativt! -Ett undersökande arbete om förutsättningar för kreativt flöde, om att gå från utförande till skapande musikalskådespelare*

Handledare: *Kristina Hagström-Ståhl*

Examinator: *Victoria Brattström*

Nyckelord: *Kreativitet, intuition, scenisk gestaltning, musikal, skrivande*

SAMMANFATTNING

I mitt självständiga arbete har jag undersökt min egen möjlighet till att vara en skapande konstnär inom fältet musikal, i det här fallet genom textskapande. Min utgångspunkt och drivkraft har varit upplevelsen av mig själv som en ”ickekreativ” konstnär samt vad det gör med mig i min konstnärliga yrkesroll. Jag har upplevt mig själv som en utförare av konst snarare än en skapare av konst. Det är denna självbild som jag undersöker och utmanar i detta arbete. Arbetet centreras kring hur jag genom olika metoder och inspirationskällor kan skapa ett textuellt verk för att sedan analysera vad det är jag skapat. Inom ramen för undersökningen har jag gjort jämförelser mellan litterär och dramatisk text med syfte att få syn på former i vilka mina texter kan vara verksamma. Min förhoppning med arbetet är att kunna ge en bild av hur en kreativ process ser ut för mig, hur jag skapar ett textuellt verk och kunna inspirera och hjälpa andra med önskan om att skriva, kreativ som ”ickekreativ”.

1 Börjans startpunkt

1.1 Mitt dilemmas rötter

Text. Text i alla dess former och uttryck. Jag har alltid älskat att läsa, som barn slukade jag allt som gick att få tag i på mitt lokala bibliotek i Helsingborg och på somrarna hittades jag alltid på gräsmattan med huvudet nedtryckt i en fantasybok. Redan från tidig ålder skedde läsningen parallellt med skrivandet. Jag skrev massor och om allting. Novell på novell, flödade fram så fort blyertspennan kunde flyga över pappret. Läsningen och skrivandet gick hand i hand och var ett av mina största intressen genom hela grundskolan. Texten på arbetets omslag är skriven av mig i årskurs 4 och skildrar ett av mina många misslyckade försök till att uppnå min dröm om att skriva en bok.

Skrivtävlingar, skrivkurser och otaliga sidor senare ledde mig fram till det här arbetet.

Nej, inte riktigt. Nu finns alla de där novellerna och böckerna nedstoppade i lådor, förvarade långt uppe på vinden i mitt barndomshem. Någonstans på vägen, under gymnasietiden tror jag, försvann både läsningen och skrivandet ur mitt liv. En gradvis och knappt märkbar utfasning av ett av mina största intressen. Den stora frågan jag nu ställer mig är varför? Hur kan en så vital del av den jag var och det jag brann för, bara försvinna?

När jag nu år senare sitter här som musikalstuderande på Högskolan för scen och musik vid Göteborgs Universitet med en självbild som icke kreativ, kan jag inte låta bli att undra. Hur gick jag från att ösa ur mig textmassa till att sitta här, år senare, med en aversion till ordet kreativitet och en upplevelse av avsaknaden av kreativitet. Min undran växte och blev så stor att jag måste ta reda på varför.

Vad är det som gör att detta avståndstagande ordval som icke kreativitet, används av mig själv som en beskrivande egenskap? Och hur kan då jag som icke kreativ verka i ett fält som gemene man nog skulle uppfatta som högst konstnärligt och kreativt? Jag vill förstå varför jag har denna självbild, få klarhet i vad orden betyder i min värld och försöka hitta ett tillvägagångssätt för att nå det som utgör min form av kreativitet. Min önskan är att bringa klarhet kring vad det är som gör att jag kan få tillgång till kreativitet och hur jag kan skapa de rätta förutsättningarna för mig själv att skapa.

Min glöd för det här undersökandet är hämtat ur just det här, ifrågasättandet av den självbilden. Centrala begrepp och de ord som föder nyfikenheten/viljan till undersökandet är just kreativitet/ickekreativitet samt vad dessa ordval har för betydelse i mig och mitt skapande. Vad kan jag göra för att få tillgång till den kreativitet som jag upplever att jag saknar och därmed uppfylla min önskan om att kunna skapa ett textuellt verk igen?

Mitt arbete kommer kretsa kring frågan om hur jag kan vara en skapande konstnär av ett textuellt verk, hur jag gör när jag skriver och förhoppningsvis inspirera och/eller hjälpa andra med samma önskan som jag om att skriva.

1.2 Svar på dilemma sökes

Det svåraste med ett sådant här undersökande arbete enligt mig är att avgränsa, konkretisera och hålla mig själv och arbetet inom kursens omfattning. Hur gör jag det när det jag vill undersöka rotar sig i, vad som jag tror, kommer vara ett livslångt undersökande? Det är en tanke och utmaning som jag har brottats med under hela processen. Det jag till slut kom fram till var insikten om att mitt undersökande inte kommer att komma fram till ett svar eller en tydlig lösning. Det här arbetet kretsar kring min resa, process och utveckling i mitt nyfikna undersökande kring hur jag med mina förmågor kan vara en skapande (i det här fallet textskapande) konstnär. Min förhoppning med arbetet är att stärka min identitet som skapande konstnär. Arbetet utgår därför utifrån mig och mina erfarenheter/ förmågor samt andra personers perspektiv på skapande i olika textformer.

Mitt syfte och mål med arbetet är att hitta en eller flera möjliga metoder för mig själv att skriva. Jag vill också undersöka mina texters verkningskraft för olika syften. I det här fallet jämförelsen mellan litterär och dramatisk form. Mina övergripande frågeställningar som jag arbetat kring genom mitt undersökande och betraktar som mina arbetsfrågor är följande:

Vad är min metod för att få tillgång till min kreativitet, i det här fallet skrivande?

Hur kan jag förstå mig själv genom att studera andra och deras metoder/tillvägagångssätt?

Vad är det jag skapar när jag skriver och hur kan dessa texter verka?

De slutgiltiga frågeställningarna, ett resultat av mitt undersökande och som mynnat ut i följande frågeställningar, centrala för arbetet:

Hur kan jag genom skrivande, stärka min identitet som både utförande och skapande konstnär inom fältet musikal?

Vad är det att förstå och komma i kontakt med sin egen kreativitet?

Hur kan jag genom olika metoder förstå och komma i kontakt med min kreativitet?

Frågorna är stora, omfattande och bör betraktas som övergripande men kvarstår som de mest lämpade formuleringarna för att rättvist beskriva hur arbetet har sett ut. Kort gick jag till väga såhär utifrån mina frågeställningar.

1. Strukturera och planera hur, var och när jag skulle prova olika hjälpmedel och verktyg för skrivande.
2. Flödesskrivning. Detta innefattar allt skrivande som jag producerade genom mitt undersökande. Alla texter sparades i sin råform, i precis samma skepnad som när de blev till i skapandeögonblicket oavsett grammatiska fel eller dylikt.
3. Research. Ta reda på andras skribenters syn på skrivande och fördjupa mig i textskapande ur andras perspektiv och erfarenheter.
4. Bearbeta slutprodukten. Slutprodukten är det som jag valt att kalla den text som blev till utav alla mina skapade texter under flödesskrivningen. Slutprodukten är den bearbetade text som jag valt att kalla ”Minnenas rekviem” och representerar min konstnärliga ”produkt” i det här undersökandet.

1.3 Dags att fråga andra

För att förstå mitt eget sätt att skapa text och försöka utkristallisera en verksam metod för en skrivprocess, insåg jag att jag behövde leta efter vägledning hos andra och mer erfarna skribenter än jag själv. Jag var nyfiken på att jämföra den textform som jag oftast hanterar i min yrkesroll som musikalartist, dramatisk text och det som jag skrev samt konsumerade på min fritid när jag var yngre, litterär text. Min vilja var att undersöka skillnader mellan dessa två former av text. Detta för att höja min kunskapsnivå om olika former av textskapande för att sedan, om möjligt, kunna placera mina egna verk inom någon av dessa ramar. Det

resulterade i huvudsak att läsa två olika böcker om skrivandeprocesser, *Så gör jag-konsten att skriva* av Bodil Malmsten och *Ett år av magiskt tänkande* av Joan Didion samt en intervju med manusförfattaren Adam Gardelin. Malmstens bok blev företredaren för den textform som jag i det här arbetet refererar till som litterär text, Gardelins intervjuunderlag blev företredaren för dramatisk text och Didions bok blev en utomstående och textuell inspirationskälla för mitt eget skapande. Nedan presenterar jag dessa tre skribenters syn på skrivande och hur det kom att påverka mig och mitt undersökande.

1.4 De andras klokskaper

Ett år av magiskt tänkande, skriven av Joan Didion (2005), slukade jag på väldigt kort tid. Det jag upptäckte precis efter att jag läst sista sidan var att jag inte skänkt mitt eget skrivande och undersökande en tanke medan jag läste. Min initiala fundering om varför, grundar sig i sättet Didion skriver på. Skildringen i boken centreras kring traumatiska händelser i hennes privatliv och den sorg med tillhörande sorgearbete som det innebär samt hur det kan försätta oss människor i ett mentalt tillstånd innehållande stor tillgång till kreativitet. Hon beskriver hur sorgen kan vara ett slags ofrivilligt kreativt tillstånd där sorgens genomträngande känsla i oss människor, tvingar fram tankar som får mig att leda in tankarna på Stanislavskijs ”magiska om”.¹ Didions sorg och bearbetningen av de händelser som denna föranleddes av, skapade tankar i mig kring ”tänk om jag gjort si eller sagt så”.

En tankekedja och en naturlig reaktion som jag tror att alla kan relatera till på något vis. Det som gör att jag personligen attraheras av hennes sätt att skriva och essensen av bokens tematik, är ordvalet i titeln. Didion använder sig av ordet ”magi” och förmågan till att ”tänka magiskt”, ordval som gör att jag som skådespelare hajar till. Likheten mellan Stanislavskijs ”magiska om” och Didions ”magiska tänkande” är slående. Med detta i åtanke, verkar de båda dela uppfattningen av ordet magi och dess direkta koppling till tillgången av kreativt flöde. Didion skildrar hur en kris, som sorgearbete innebär, får henne att hamna i det kreativa tillstånd som hon refererar till som ”magiskt tänkande. Samtidigt menar Stanislavskij att

---

¹ Konstantin Stanislavski [5 jan 1863- 7 aug 1938] Magiska om (magic if): “Stanislavski said that the character should answer the question, 'What would I do if I was in this situation?' Also known as the ‘magic if’, this technique means that the actor puts themselves into the character’s situation. This then stimulates the motivation to enable the actor to play the role” (BBC, u.å.).

skådespelarens väg till en trovärdig och närvarande gestaltning på scen är via det ”magiska om”. Har jag hittat nyckeln, kan kreativt tillstånd infinna sig såvida en har tillgång till det ”magiska om” eller förmågan till ”magiskt tänkande”?

När jag läst boken insåg jag också att tematiken i hennes berättelse har beröringspunkter med mitt självständiga arbete. Hon beskriver sin sorgprocess och de händelser som föranledde sorgen, hur hon hanterat sina känslor för att efter en tid kunna omvandla sorgen till kreativt bränsle. På något vis tror jag att stora känslor såsom stark sorg eller glädje är starka drivkrafter för min inspiration såvida det finns en känslomässig distans från upplevelsen av känslan till skrivtillfället. Att skriva kan ha ett terapeutiskt syfte enligt mig och det kan vara bra i självhelande syfte. Men, om målet är att skriva för att andra ska kunna ta del av det, bör känslorna vara bearbetade. I mitt tycke och min smak, skyddar det inte bara mig själv som skribent, det blir ofta även bättre texter ur ett konstnärligt perspektiv. Med detta resonemang i ryggen, får jag plötsligt en insikt om titeln till det som jag kallar min slutprodukt i detta arbete. Jag valde att döpa den till ”Minnenas rekviem”. En titel som skrevs långt innan mitt medvetande hunnit göra reflektionen av den uppfattning som jag tycker mig dela med Didion kring bearbetade känslors kraft till kreativt bränsle.

Boken gav mig i första hand mycket inspiration kring tematik men också hur skrivande och kreativitet kan utlösas när vi människor är som skörast samt hur det magiska tänkandet som skådespelarkompetens eventuellt kan hjälpa mig i mitt textuella skapande. Jag slås av sensationen som kan uppstå av att söka sig till andra skribenter, så som Didion, och deras metoder för skrivande samt hur det kan vara ett sätt att nå sig själv.

Nästa steg blev Bodil Malmstens *Så gör jag* (2012), en slags handbok för hur en skrivandeprocess kan se ut med råd och konkreta övningar för att få igång eller förbättra sitt skrivande. Boken är skriven ur Malmstens egna erfarenheter som författare och sammanfattar hennes metoder för ett liv och yrke med skrivandet i fokus. Jag valde att läsa den när min flödesskrivning var avslutad och alla texter fanns i sin råform. När jag sedan hade läst *Så gör jag*, gick jag tillbaka till mina texter för att bearbeta dem. I det här arbetet valde jag att använda mig av Malmstens bok och erfarenheter som inspiration och orientering kring olika sätt att skriva, inte som en faktisk vägledning kring tillvägagångssätt i mitt praktiska

undersökande. Detta för att jag ville låta mina egna metoder stå i centrum för att enklare komma närmare svaret på mina frågeställningar.

Som motpol och det här arbetets företrädare för dramatisk text finnes en intervju med Adam Gardelin, manusförfattare med erfarenhet av bearbetning från litterär till dramatisk text.² Jag var nyfiken på att fråga Adam om hur han ser på sin skrivprocess och hans definition av dramatisk text. Adam är en stor inspiration för mig både som den textkonstnär jag anser att han är men också för mig som skådespelare, då jag lägger ett stort värde i hans sätt att hantera dramatisk text. Hela intervjun med Adam Gardelin finns att ta del av under bilagor (bilaga nr 4).

Det första som slog mig när jag läste igenom Gardelins svar var igenkänning, hur hans och min skrivprocess liknar varandra. Han beskriver mycket hur intuition, känslor och kreativitet låter styra hans arbete snarare än en utarbetad punktlista eller metod. Till en början stärkte det mig då jag insåg att det fanns fler textskapare än jag själv som inte hade en metod för sitt skrivande. När jag sedan gick tillbaka och funderade, blev jag snarare irriterad över hans svar. Anledningen till min nyfikenhet och glöd till undersökandet i det här arbetet, utgick ju från tron på att hitta och definiera min skrivmetod och process. Påstår Gardelin att det inte går att definiera hans metod? Hur ska jag då kunna lära och utvecklas av hans kunskap?

När jag tittar lite närmare på hans svar inser jag dock att han har en metod om än inte i form utav en tydlig checklista att följa. Så här svarar han på frågan om hur han gör när han skriver:

Jag har väldigt svårt för att beskriva min arbetsprocess på ett så här konkret sätt. Jag jobbar väldigt intuitivt och försöker försätta mig själv i ett kreativt flöde när jag skriver. Sådant är svårt att analysera av den som är mitt i det. Jag följer ingen checklista med punkter som ska bockas av. Men med det sagt så har jag en stor kunskap om de dramaturgiska ramar och regler som finns. (Bilaga 4, s.1)

Vidare skriver han;

---

² Intervjun är genomförd skriftligen, innehållande mina frågor till Gardelin om det berörda ämnet.

Det allra svåraste är att börja, men när jag väl kommer över den tröskeln och sätter igång brukar orden alltid komma. Jag är även en mästare på att skriva om. Bara jag får ur mig en grogrund så älskar jag att bearbeta och förfina mina texter. Sen är konsten att släppa taget och våga säga att någonting är färdigt. (Bilaga 4, s.1)

Jag känner igen mig och kan relatera starkt till hans beskrivning av att skapa utifrån intuition och att försätta sig själv i ett kreativt flöde. Jag anser att kreativitet kan skapas eller arbetas fram av den som önskar nå den genom att försätta sig själv under rätt omständigheter. Många av mina prövade metoder i det här undersökandet har utgått från det tankesättet. Att aktivt bestämma vilken teknik som ska användas för att skriva och sedan göra det. Gardelin betonar i likhet med Malmsten, svårigheten med att överhuvudtaget skriva den första meningen. Både Gardelin och Malmsten föreslår att "bara göra det", att skriva de där första orden för att ge sig själv möjligheten att skriva resten. De delar uppfattningen om att inte vara rädd att kasta sig ut med de första orden, att de lätt kan och bör skrivas om i efterhand samt att förstameningen är väsentlig för att komma in i skrivflödet. (s.76) Malmsten påpekar samtidigt att inte sätta för stort värde på den första meningen. Hon dementerar den mytomspunna bilden kring vikten av den första meningens kvalitet. (s.88) Jag ser en likhet mellan Gardelin och Malmstens metod och tar fasta på deras ord. Att kasta mig ut, skriva den där obehagliga första meningen. Det värsta som kan hända? Jag skriver om den.

Nästa sak, som jag tog fasta på, delar Gardelin och Malmsten uppfattning om. De lägger på olika sätt vikt vid att i början ocensurerat låta orden flöda ur skribenten utan något kritiskt värderande kring dess kvalitet. "Kommer tvivlet för tidigt, förlorar vi lusten och lusten är skrivredskapet som aldrig kan bytas ut", skriver Malmsten (2012 s. 22). Gardelin påpekar samma sak och skriver;

Tillåt dig att vara en fritt skapande konstnär och släng ur dig all möjlig skit, utan att värdera det! Sen när du har fått fram en mängd material kan du visa det för andra, ta emot feedback och börja bearbeta det du har skrivit. Det är alldeles för många som sågar sig själva innan de ens har fått ner ett enda ord på papper.

Det är i det här som grunden för mitt skrivande ligger, som med allt annat skapande, tror jag. Lust. Det måste finnas en nyfikenhet och en vilja att skapa någonting. Rädsla är inget organiskt bränsle för någon form av skapande i min värld och hämmar konstnären innan chansen ens givits att förflytta tanke till handling. Låt oss därför gå tillbaka till ordet rädsla och dess betydelse. Följande definierar nationalencyklopedin ordet rädsla:

Rädsla, känsla av obehag som kan variera i styrka från mild oro till skräck, och som utlöses av ett hot som kan vara omedelbart och konkret eller bestå av en farhåga att något eller någon kan skada en. (NE, u.å.)

Det här är alltså definitionen av ordet rädsla enligt nationalencyklopedin, ett obehag som utlöses av ett hot. Låt oss då som skribenter, med viljan om att skapa, fråga oss själva vad eller vem som hotar oss. På vilket sätt kan jag skadas av nedskrivna ord på ett papper? När vi bryter ned betydelsen av ordet rädsla på det här viset, är jag övertygad om att de flesta kan se det skrattretande i denna oro över att börja skriva. För mig har den här processen handlat mycket om det som både Gardelin och Malmsten påpekar; Att hitta lusten till skrivande, låta den vara drivande och lämna rädslan över att misslyckas samt det kritiska värderandet åt sidan medan en skriver. Det finns gott om tid att gå tillbaka och skriva om hur många gånger jag än önskar, så länge det finns något att skriva om och bearbeta. Lusten är grunden för kreativitet och är det som ser till att det ens blir möjligt att skriva.

Anledningen till att jag sökte mig till Bodil Malmstens *Så gör jag* (2012) och intervjun med Adam Gardelin (2020), var att undersöka skillnader och likheter mellan de två formerna litterär och dramatisk text. Adam fick då bli företrädaren för dramatisk text och Malmsten för litterär text.

Ett citat hämtat ur *Så gör jag* (2012 s.28), ramar in och får mig att förstå de olika formernas verkningskraft på ett helt annat sätt än vad jag tidigare gjort.

Men så är det med det skrivna. Vad man menar räknas inte. Den som skriver har inga garantier för hur det blir läst.

Helt plötsligt faller den där pusselbiten på plats för mig. Jag har under lång tid försökt förstå en konkret, kanske grammatisk, formbunden skillnad mellan de olika skrivformerna och misslyckats. Jag har försökt gå tillbaka till de båda ordens grundbetydelse som lyder:

Dramatik (dramatisk text), texter för uppförande på teater och/eller spännande eller upprörande skeenden. (SAOL, 2015)

Litteratur (litterär text), böcker och andra skrifter; ofta skönlitteratur (SAOL, 2015) och en sammanfattning av alla skrivna eller tryckta arbeten över huvud taget (SO, 2009).

Jag tittar på de båda förklaringarna och ser inte motsättningen i deras verkningsgrad. I min värld borde den rent litterära texten kunna fungera att gestaltas på scen likväl som den dramatiska texten. Det som märker ut dramatikens form (förutom själva framförandet på en scen) enligt svenska akademiens ordlista (2015) är innehållet av "spännande el. upprörande skeenden". Men, så kommer jag till stycket i Malmstens bok (2012, s.80) som handlar om den dramatiska uppbyggnaden i ett litterärt verk. Detta stycke lyder:

Min dramaturgi

I det jag skriver är framåtrörelsen aldrig rak.

Jag planerar det inte så, det är efteråt jag märker hur det är. Det första händer inte först och det sista sist. Jag skriver inte linjärt. Ändå gäller den klassiska dramaturgin. Det måste finnas ett anslag, ett kontrakt mellan skrivande och läsande, att det är just den här boken, artikeln eller novellen och ingen annan som följer.

Upptakt - eller anslag, presentation. Upptrappning, fördjupning av det presenterade, berättelsen tar fart, eskalerar, karaktärerna i boken råkar ut för, eller har råkat ut för något som de måste hantera.

Malmsten tar upp alla de dramaturgiska byggstenar som också definierar en klassisk dramatisk text. Vi har därför kommit tillbaka till det som jag kommit fram till är det som skiljer de båda formerna åt. Åskådaren, läsaren, betraktaren. Kalla det yttre ögat vad ni vill men det är det som, enligt mig, avgör textens form. Återigen: "Den som skriver har inga garantier för hur det blir läst" (Malmsten, 2012).

Det är i den meningen som jag hittar mitt svar och min sanning på det som jag gått och funderat på. En text är alltid ord, meningar och skiljetecken som bildar en helhet som är värdig och fungerande att både betrakta på en scen samt läsas av en ensam betraktare.

Dramatisk text är något som levandegörs av skådespelare på en scen. Till skillnad från en skönlitterär text så är dess syfte inte att avnjutas av en enskild läsare, utan att upplevas av en publik. Orden som står på papperet är bara språngbrädan för de levande situationer som ska uppstå mellan aktörerna framför publikens ögon. (Bilaga 4, s. 1)

Alltså, det som jag skapat är meningar som tillsammans skapar en helhet där karaktärer, beskrivningar, dramatiska skeenden och karaktärers hantering av deras öde finns med. Därmed uppfyller mina texter kravet som jag, Gardelin och Malmsten delar för både dramatisk text värdig en scen OCH litterär text värdig en ensam läsare. Det blir omständigheten och förutsättningen runt om textens uppförande som avgör dess öde. Skillnaden jag ser mellan dessa former är följande:

Litterär text: Till skillnad från den dramatiska textens gestaltning på en scen, kan skribenten av ett litterärt verk vars syfte att läsas av en ensam läsare, aldrig bestämma hur texten ska läsas eller uppfattas.

Dramatisk text: Den dramatiska texten som gestaltas på en scen skiljer sig från den rent litterära textens (som läses av en ensam läsare), på det viset att betraktaren är påverkbar av gestaltningen. Det finns en större möjlighet för texten att manipulera åskådaren i den riktning

som skribenten vill i en gestaltningssituation. Skådespelaren har olika gestaltningsverktyg att ta till för att driva texten i den riktning som hen vill att den ska uppfattas (i viss mån). En möjlighet som den litterära texten aldrig kan få, utan lämnas till den enskilde läsarens egen upplevelse/uppfattning av innehållet.

1.5 Orden som kräver sin förklaring

Nedan presenterar jag centrala begrepp som återkommer i mitt arbete och som varit viktiga för mig i mitt undersökande.

Magiska om (magic if): "Stanislavski said that the character should answer the question, 'What would I do if I was in this situation?' Also known as the 'magic if', this technique means that the actor puts themselves into the character's situation. This then stimulates the motivation to enable the actor to play the role" (BBC, u.å.).

Fantasi: "inbillningskraft, uppfinningsförmåga" (SAOL, 2015) och "förmåga att föreställa sig saker som man inte har upplevt vanligen positivt värderad" (SO, 2009).

Dramatik (dramatisk text): "texter för uppförande på teater och/eller spännande el. upp-rörande skeende" (SAOL, 2015).

Litteratur (litterär text): "böcker och andra skrifter; ofta skönlitteratur" (SAOL, 2015) och "sammanfattningen av alla skrivna eller tryckta arbeten över huvud taget" (SO, 2009).

Kreativ: "skapande, nydanande, produktiv" (SAOL, 2015) och "som har förmåga att komma med nya idéer och förverkliga dem" (SO, 2009). I mina ögon ett positivt laddat adjektiv som syftar på stor förmåga och kapacitet till skapande, förverkligande och uppfinningsförmåga (fantasi).

Ickekreativitet: Det ord som jag använder som motsats till "kreativ". Betydelsen för mig avspeglar en oförmåga till skapande, nytänkande idéer och avsaknaden av produktivitet. I mina ögon ett negativt laddat ord som syftar på oförmåga och liten kapacitet till skapande, förverkligande och uppfinningsförmåga.

Dramatisk text: Det samlingsbegrepp som avser texter med syfte att framföras på en scen, inför publik och/eller i ett annat sceniskt sammanhang.

Litterär text: Det samlingsbegrepp som avser texter med syftet att betraktas/läsas av en ensam läsare. I mitt arbete syftar detta begrepp främst till skönlitteratur, texter med avsikt att läsas av den enskilde läsaren ur en bok.

1.6 Mina fyra tekniker

Min första fråga när jag satte mig ner för att påbörja min resa mot mitt mål om att skapa ett verk, dök upp ganska fort. Hur gör jag då?

Mitt svar på den frågan och som går hand i hand med min personlighetstyp blev min första punkt på listan över metoder.

- **Strukturera/planera:**

Det första jag gjorde var att sätta mig ner och bestämma hur, vad och när jag skulle prova olika hjälpmedel och verktyg för skrivande. Några verktyg visste jag om och hade provat sedan innan, andra var nya för mig. Jag skrev ner vilket verktyg jag skulle prova vid vilket tillfälle i kalendern men gav mig själv fritt spelrum att skriva utanför det schemat om tillfälle och inspiration skulle ges. Några av de verktyg jag provat är följande:

Texter skrivna på förutbestämd tidpunkt (olika klockslag på dygnet), tematiskt fritt

Texter med prövandet av olika tempusformer, tematiskt fritt

Inspiration och lustbaserade texter, tematiskt fritt

Texter där "bara bestämt" att jag skulle skriva

Rim/dikter, tematiskt fritt

Texter med utgångspunkt från dramatiken, dialog/monolog, tematiskt fritt

Texter med förutbestämt tema

Nästa steg blev det faktiska provandet och undersökningen, det som jag har valt att benämna som punkt två i metodlistan.

- **Flödesskrivning:**

Jag hade beslutat att flödesskrivningen (det kreativa skapandet), skulle pågå under hela hösten. Här innebar det att följa det schema som sattes upp under punkten “strukturera/planera” med en frihet att skriva när än möjligheten inföll. Denna punkt, flödesskrivningen, är alltså indelad i två underkategorier.

- prova olika verktyg, både nya och redan beprövade metoder. Lista över prövade verktyg finnes under bilagor (bilaga 1)
- skriva ur inspiration och lust

Jag bestämde också att allt jag skrev under flödesskrivningen skulle sparas i dess råform utan att bearbetas eller ändras. Allt skulle stå kvar så som det kommit ur mig, oavsett stavfel och andra grammatiska fel eller saker som jag konstnärligt hade viljan att ändra/förbättra. Detta för att ha möjligheten att gå tillbaka och se hur text skapats i sin kärna och råform för att kunna besvara en delfråga; Hur gör jag när jag skriver? Alla mina texter finns därför sparade i tre versioner; i sin råform, bearbetade och ihopsatta med andra texter.

Punkt tre i listan över metoder blev den som gick utanför mig och min kunskapsbas. Att ta reda på andras perspektiv och syn på det som jag undersökte.

- **Research:**

Huvudfrågan under denna metod blev; Hur gör andra? Det resulterade i huvudsak av att läsa två litterära verk. “Så gör jag” av Bodil Malmsten (2012) och “Ett år av magiskt tänkande” av Joan Didion (2005) samt en intervju med manusförfattaren Adam Gardelin (2020).

Den sista punkten, punkt fyra, på min metodlista resulterade i det som jag kallar bearbetning och slutprodukt. Ordvalet “slutprodukt” är egentligen fel, det jag skapat är inte slut och jag känner mig absolut inte färdig med den. Mina texter känns fortfarande levande och i utveckling men för det här arbetets undersökande blev det dess slutprodukt, därav namnet på punkt fyra.

- **Bearbetning av slutprodukt**

Här dök den till synes enkla frågan upp. Vad är det jag har skapat då? Det visade sig vara en svår fråga att svara på och ledde fram till fler större frågor.

När jag upptäckte att frågan om vad jag skapat var för svår att svara på i det skede jag befann mig i, valde jag att lägga den åt sidan i stunden. Istället fortsatte jag att arbeta utifrån glädje och kreativitet när jag bearbetade, ändrade och satte ihop de texter jag skrivit till ett sammanlänkat verk. Jag fortsatte att prova olika verktyg och nyfikenheten stod i centrum. Vad händer om jag gör så här?

Nästa steg blev det som gjorde att jag kom ett litet steg på vägen i att besvara frågan om vad det var jag skapat. Detta steg innebar reflektion och analys av mitt verk. Jag undersökte dess möjligheter för uttryck, sceniskt/dramatiskt och litterärt. Det i sin tur ledde fram till insikten, om kärnan i undersökandet och min slutsats av arbetet som finnes under rubriken *slutdiskussion*.

Sammanfattning metodlista:

- Strukturera/planera
- Flödesskrivning
- Research
- Bearbetning av slutprodukt

2 Det där som blev

2.1 Texterna som kom med

För att beskriva och redovisa hur min process har sett ut, har jag valt ut en mindre del av min slutprodukt och hur denna del kom till. Denna finnes under bilagor tillsammans med den andra delen av min slutprodukt.

Låt oss börja från början.

Så som texten ser ut nu, i slutprodukten del 1, är en bearbetning av flera kortare texter som sammanlänkats till en. I stora drag kan den delas in i fyra delar. I textrutan finnes den konstnärliga texten överst (i sin råform) och under den en direkt kommentar på omständigheten som texten är skriven under. Under textrutan, en kortare reflektion/kommentar, skriven efter en längre tids distans från det att texten skapades. Dessa fyra delar och hur de skapades ska vi titta lite närmare på. Jag kallar dem för *Texterna som kom med* och är alltså ett litet urval av alla de texter som jag skrivit under flödesskrivningen som jag ansåg var kompatibla med varandra för att bilda den ”helhet” som jag ville komma åt. Vi tar det i tur och ordning.

Del 1:

Det finns vissa tillfällen som vi gärna vill minnas. Det finns tillfällen som vi minns fast att vi egentligen inte vill och sen finns det de tillfällen där det kvittar vare sig vi minns dem eller inte. Det senare är det mest ovanliga scenariot i min värld. Just Nu är ett sånt tillfälle som jag kanske kommer att minnas, kanske inte. Det ovanliga är att det innerligt inte spelar någon roll.

För jag är lugn. Tillfreds. Det är tyst. Både runt omkring mig där jag sitter i min trädgårdsmöbel i den varma juninatten men framförallt inuti mig.

Det är knäpptyst.

Det kanske låter högst tragiskt i era öron med en ekande tystnad men för mig, just nu, är den magisk.

Mitt inre vrål vrålar inte, mitt inre surr surrar inte, min inre glöd pyr inte. Det är tyst, kallt, elden har falnat.

Grannen klipper gräsmattan. En sån där drönare eller vad de nu heter cirkulerar ovanför mig, barnen leker, en cykelklocka, grannens klippande igen. Det är tyst. Jag hör tystnaden. Jag njuter av tystnadens alla ljud. Högljudda, vackra, ekande tystnad som fyller mig upp till bredden. Det är bra. Det är tyst. Allt är tyst, jag är tyst.

Grannen klipper gräset, cykelklocka, drönare, sch.

29 Juni 21:30 2019

Ångestgig över, Sverige vidare till semifinal i fotbolls-VM, 25 grader vindstill. Ensam ute på altanen. 4 dagar till premiär.

En text som är skriven när ett tillfälle gavs till mig. Den här texten skulle jag mer säga är en slags dagboksanteckning, nerklottrad på en bit papper en sen sommarkväll på altanen i mitt barndomshem. Jag upplevde mig inte ha någon tanke bakom texten, jag skrev bara ned tankar som dök upp i stunden. När jag skrev den hade jag inte en tanke på att den kunde vara av konstnärlig vikt eller som en del av mitt undersökande. Det var bara en anteckning som skrevs ner i stunden, en anteckning bland tusentals andra helt vardagliga anteckningar. Så varför valde jag ut just den här då? En naturlig följdfråga men som enligt mig är något utav det svåraste att svara på. Det enda jag kommit på som liknar ett svar finnes i ett ord. Intuition. Jag är en mästare på magkänsla, så fort jag läser en text jag skrivit får jag en känsla kring om den duger eller inte. Jag har så många gånger försökt att hitta likheter, mönster eller förklaringar till hur min magkänsla värderar en text. Än så länge har jag inte kommit fram till ett samband som mellan mina utvalda texter som förklarar intuitionens bedömning av dem. Däremot skulle jag vilja påstå att tillgången till intuition kommer utav erfarenhet och en lång tids arbete. Som jag tidigare beskrivit i bakgrunden till det här arbetet (s. 4), har jag ett förflutet

och många års skrivande i bagaget. Något som jag starkt tror har format en välutvecklad och känslig intuition kring mina texters värde, hållbarhet och finess. Därför kan jag ofta lita på den spontana känsla jag får när jag läser en av mina egna texter och enkelt bedöma dess möjlighet till användning eller vidareutveckling. Så även fallet med den här texten. Jag såg ganska snabbt när jag läste den igen efter en tids distans från skrivtillfället, att det fanns något i den som jag gillade. Det var först i efterhand när jag hittade den där pappersbiten som jag kunde förstå att det var den som hade startat en underliggande tanke kring ett tema. Ett tema som kom att bli essensen av min slutprodukt i detta undersökande arbete. I bearbetningen har jag plockat ut en väldigt liten del av “del 1”, bara precis början. De meningar som berör minnen och tid. Två ord som kom att bli en omedveten röd tråd i många av mina texter.

Del 2:

När jag var sjuk när jag var liten, fick jag ofta en riktigt retlig hosta, nästan kruppliknande. Varje gång jag blev förkyld, kom den där hostan som ett brev på posten. Den höll mig ofta vaken om nätterna och vårt stora hus till trots, skulle jag inte bli förvånad om jag höll resten av familjen vaken på köpet. Hostan varade vid varje förkylning fram till tonåren. Mamma brukade alltid retligt skoja med mig och påpeka att “det är spädbarn som har krupp, är du säker på att du är riktigt torr bakom öronen”. Som vilken annan 12-åring som helst, blev jag inte stormförtjust av att bli jämförd med en liten bebis.

När hostan var som värst under förkylda höstmånader, kunde den hålla mig vaken i timmar. Då fick jag allt som oftast ordern att mitt i natten ställa mig ute på balkongen i den kalla nattluften för att skona luftrören. Och där stod vi dessa ändlösa nätter, jag och pappa. Eller egentligen mestadels jag själv, när pappa blev för trött och gick in och lade sig igen. Lika mycket som jag hatade den där tillsägelsen om att ställa mig ute på balkongen, lika mycket älskade jag det. Det var något speciellt med att stå där ute i den isande klara natten och se ut över grannskapet. Det fanns något maktfullt i det. Jag, ensam vaken i hela min värld, blickades ut över husen som alltid varit en del av mitt hemma.

Andas in, andas ut. Och så in igen. Något förbjudet och samtidigt så befriande.

Jag kan fortfarande framkalla den känslan och få samma friande känsla att infinna sig när jag står ensam i natten och blickar ut. Bara jag i hela min värld om är vaken och det enda jag behöver göra är att andas in och andas ut. Om inte det är makt så säg.

Den där lilla flickan lever fortfarande starkt i mig. Nätterna är än idag mina mest älskade och samtidigt så avgrundsdypt hatade stunder jag har.

Jag har som vana att varje kväll, precis innan jag går och lägger mig, ställa mig och bara titta ut på natten där utanför fönstret. Jag är inte säker på varför jag gör det eller om det ens ger mig något. Kanske är det känslan av evinnerlighet jag söker i det som kan likna mitt 12-åriga jags balkongdrömmande. Vad vet jag? Men en sak vet jag med säkerhet. Nätter är och förblir min sanna trygghet och rädsla, allt samlat i några timmar på dygnets senare del.

3 juni 01:16 2019

Tematiskt fritt, prova skriva i första person singularis.

Denna text är skriven utifrån en förutbestämd omständighet, att prova skriva en tematisk fri text i första person singular. Det resulterade i texten nedan som jag i efterhand kunde se samband med den röda tråd som höll på att växa fram. Det enda jag visste när jag började skriva just den här texten var att den skulle skrivas i första person. Eftersom jag själv vid den tidpunkten var lite förkyld, började jag med att krasa ned orden "när jag var sjuk". Sedan lät jag fantasin sköta resten, jag hittade helt enkelt bara på detaljer utefter textens gång. Det var mitt i natten när jag skrev och min trötthet gjorde att jag fick en sorts distans till mitt skrivande och en arrogant inställning till "jag:et" som jag skrev via. Jag hade en misstro till texten jag var på väg att skapa, kanske beroende på mina yttre, mindre bra förutsättningar jag som textskapare befann mig under. Detta till trots, blev texten något jag senare använde mig av. Jag ändrade perspektivet från "jag" till "hon" och klippte ut den del jag tyckte mest om och passade in i sammanhanget.

Del 3:

Han önskade en matematisk proffesur
med intellekt, guldklocka och trimmat hår
blev intvingad i familjär censur
som ättika i ett öppet sår

Att le och smutta på ett glas rosé
i sällskap med hustru och flicka
rinnig sås huvudrätten blasé
chips med dipp och rödvinshicka

svordomar när stegen vinglar
Sågspånet täpper igen näsa och hals
Minnet väcks när snöflingor singlar
De omfamnas ömt i sjömansvals

4 december kl. 19.05 2019
Prova att skriva på rim, tematiskt fritt

Den här delen är den del som kan tyckas sticka ut från resten av textmassan. Jag håller med.

Inte bara på grund av dess kontrasterande form som ett rim och en diktliknande disposition.

Den sticker ut stilmässigt från mig som person och är en text som jag tvekade länge kring huruvida den skulle få en plats i min slutprodukt. Som vi kan se, fick den det.

Den här texten är skapad under en enda förutsättning, prova att skriva en rimbaserad text. Det resulterade i texten som vi ser nedan och är den enda text som står kvar i sin råform. I mitt tycke blev den också ganska rolig, känn dig fri att tycka motsatsen.

Ett första störningsmoment en kan lägga märke till i första meningen är felstavningen av ordet "professur". Texten skapades i ganska hög hastighet med denna felstavning som resultat, ett fel som jag gillar. Korrekt som jag ska vara, började jag att rätta det, innan jag snabbt ångrade mig och skrev tillbaka felstavningen igen. Den ska vara där, jag gillar dess konstnärliga finess den skänker texten. När den blev klar såg jag den mest som en rolig parentes, ett tidsfördriv och en paus i mitt egentliga skapande. När jag långt senare satt och sammanfogade mina texter till en enhet, fick jag syn på det här rimmet, föll för dess textuella innehåll och insåg att min röda tråd sken igenom även här. Nu finns den med i slutprodukten, kvar i sin råform och som en kontrast både till övrig textmassa men också till mig som textskapare.

Del 4:

En vals hörs på svag volym från den gamla radion i köket. Det är en sådan där gammal modell som bara äldre människor har hemma, den påminner om en svunnen tid. En tid som tillhör dåtiden, det som var, som inte kommer tillbaka. Precis som allting annat. Den står på skänken till höger innanför köksdörren där den alltid stått. En gång i tiden måste den ha varit vit, men så länge hon kan minnas har den alltid varit så där gulnad som den är nu. Solen från köksfönstret, alla år av matos och stekfett har satt sina tydliga och oåterkalleliga spår på den lilla mackapären. Fläckig och ful står den där på köksbänken, envist spelades på en gammal sjömansvals. Varför hon råkar veta vilken vals det är, har hon ingen aning om, bara ännu en melodi som hon utan anledning sparat i sitt undermedvetna. Hon bryr sig inte om att stänga av den utan fortsätter in i matrummet. Hon går långsamt genom de tomma rummen, lyssnar på sina knarrande steg på parketten och sjömansvalsen som blir allt svagare när hon lämnar köket bakom sig. Hon vet inte varför hon är här. Inte heller varför hon långsamt tar sig igenom rum efter rum. Hon rör ingenting på sin väg. Det silar in svaga strimmor av solljus genom de neddragna persiennerna i vardagsrummet och avslöjar dammet som flyger genom rummet. Byrån, trasmattor, brevkniv och fotografier från förr. Hon vet inte varför hon är här och det spelar egentligen ingen roll. Hon vänder sig om, tar en sista blick på radion vars vals nu bytts ut mot en sävlig mansröst, innan hon går ut genom ytterdörren. Hon går längs den stenbeklädda gångstigen, passerar den öppna grinden, smäller igen den efter sig som hon alltid gjort och lämnar huset bakom sig utan att vända sig om. Hon minns hur det ser ut, hon behöver inte se efter. Hon lämnar, det står kvar.

Söndag 24/11 kl.19.40

Ätit godis och är supertrött. Oförberedd för veckan som kommer.

Texten syftar på att se bekanta saker med nya ögon. På julen som kommer. Om hur allt kan vara precis som förr men ändå så nytt. Om hur ensamt och tomt det kan vara. Att inte räcka till för att rädda människor i sin omvärld och hur meningslöst det kan kännas. Det ramar in livets olika delar på nåt vis och den tematiken genomsyrar mig just nu. Tystnad, tid, generationer, minnen. Min inspiration fortsätter glöda och jag tror mig ha hittat en röd tråd i skrivandet.

Texten är ett resultat av att prova skriva med detaljerad beskrivning, där miljön är i fokus och faktiska saker/ting beskrivs tydligt. Jag inser en viktig sak: att tematiken i texten är återkommande i många av mina texter.

Den sista delen, del 4 av slutproduktens utdrag, är en miljödetaljerad text. Min minnesanteckning precis efter att den är skriven, tycker jag talar mycket för sig självt. Texten är skriven utifrån prövandet av att skriva detaljerade beskrivningar av miljön, av faktiska subjekt runt omkring människan/karaktern och undersökandet kring vad det kan ha för kraft i en text. Jag försökte sätta fokus på att beskriva omgivningen så noga jag kunde och inte på vad pronomenet i texten känner, tänker eller tycker. Det jag kan se nu i efterhand är att

metoden med omgivningsbeskrivelse lyckades jag tillämpa mycket utav men med toner kvar av karaktärens subjektiva upplevelse av dennes fysiska omständighet. Jag hade önskat att jag kunde sätta karaktärens subjektiva bedömning åt sidan mer för att därmed kunna lägga desto mer energi på att mer objektivt och detaljerat skildra en miljö i textform. Jag inser att det är ett utvecklingsområde för mig som skribent, att kunna skriva utan ett lager av karaktärens känsloliv, åsikter eller värdering i mina beskrivningar. Jag sparar det som en kritik för mig själv i framtida texter men låter den här texten få fortsatt liv i slutprodukten eftersom jag trots ett halvmisslyckat försök, gillar textens ton.

2.2 Texterna som inte kom med

För att ge en inblick vidare i hur min process har sett ut, vill jag bjuda in och visa ett urval av alla de texter som inte kom med i slutprodukten. Att göra det urval från min flödeskrivning som var nödvändig för att nå en slutprodukt, upplevdes för mig som väldigt enkelt. När jag väl hittat en röd tråd och en tematik, var det lätt för mig att identifiera vilka texter som skulle bidra till att uppfylla den konstnärliga vision som växt fram ur flödeskrivningen. Min magkänsla sa snabbt åt mig vilka texter som föll mig i smaken för det här syftet och vilka som inte gjorde det.

Del 1-dagboksanteckningen:

Det här med känslan av att inte passa in. Igenkännlig för de allra flesta. En känsla som vi alla känner, vissa mer än andra. För det är ju oftast det, en känsla. En känsla som ganska ofta inte är relaterad till andras subjektiva uppfattning av verkligheten. Det är ju det som är problemet med känslor överlag, att de alltid har varit och förblir subjektiva. Oangenämt, obehagligt, oroväckande. Tre o-ord som återkommer i mina försök till att beskriva upplevelsen av den där känslan. Det som förstärker mina tre ord på O den här gången är platsen för känslans intåg i mig. Jag trodde att jag var säker här, trygg, given. Att jag alltid oavsett vad, kommer att vara given, som en livsviktig och nödvändig länk som binder samman pärlraden. Det var inget jag tänkte på särskilt ofta eftersom den var en så naturlig del av mig, den jag var, är. Men ikväll upptäckte jag att min del av länken slitits av. Den sitter löst, hänger och dinglar på sköra trådar, redo att slitas av för gott. Jag står nu utanför och tittar på. Ser hur försöken till att sluta länken där min nästan har gått av, lyckas mer och mer. Min länk är inte längre nödvändig för att pärlraden ska bli fullständig. Den behöver bara läka en kort tid efter slitskadan efter mitt bortfall men bortsett från det och om en kortare tid kommer den vara total igen. Jag vet inte om det är sorg jag känner. Jag tror inte det. Jag är för trött för det. Jag är trött långt in i roten av den jag är. Jag orkar liksom inte kämpa för min plats, det är bättre att bara acceptera sitt fall. Det är patetiskt att ens försöka slå sig tillbaka in. Det är lönlöst. Vi har alla gjort våra val. De står innanför, jag tittar på.

14 juli kl. 23.21 2019

När jag tittar på den här texten med distans, ser jag väldigt få komponenter som får mig att tycka om den. Åsikten baseras i första hand på ren intuition och magkänsla. Jag tycker helt enkelt inte om den alls. Men varför då? Då det nu är många månader sedan jag skrev den och den saknar kommentar av mig vid skrivtillfället, har jag friheten att analysera den med fräscha ögon, försöka finna ut och specificera vad det är med texten som inte duger i mitt tycke. För det första håller den inte rent språkligt i mina ögon. Den är klumpigt skriven, utan framåtrörelse och nyanser. Tematiken och uppbyggnaden av texten utgår helt ifrån emotioner och beskriver en utsatthet/utanförskap på ett onyanserat vis. Jag upplever också att den är skriven ur emotion, vilket bidrar till dess ostrukturerade och onyanserade form. Jag tycker inte heller att jag som läsare får sympati eller förståelse för ”jag:et” i texten, trots att jag upplever att det är syftet med texten. Den uppfyller alltså inte det som jag tidigare nämnt angående emotionell distans vid skrivtillfället. Jag tycker sällan om mina texter när de är skrivna ur ett emotionellt flöde. Dels för att de har en tendens att bli för privata och att jag därmed inte känner mig bekväm med dem annat än som dagboksanteckningar. Och dels för att texterna i och med detta inte håller rent språkligt och strukturmässigt. De blir ofta röriga,

upprepande och klumpigt skrivna så som jag anser exemplet ovan visar. Med det sagt, finner jag trots detta, ett stort värde i textens existens. När jag skrev den, behövde den få skrivas, emotioner har fått ta plats och bidra med ord på ett papper, något som aldrig kan betraktas som ett misslyckande. Texten har också bidragit till att belysa de faktorer som jag anser inte är fördelaktiga i ett verk i min smak. Insikter som hjälpt mig att forma det som jag istället anser vara mer fördelaktiga komponenter i texter.

Alla ord, alla texter, all flödeskrivning är bra och värdefull i sitt eget syfte. Den här texten passade bara helt enkelt inte in i det här syftet. Istället låter jag den få vila och sparas i all sin enkelhet och skönhet som den dagboksanteckning den är.

Del 2-dialogen:

Ett vardagsrum. A och M spelar kort

A- Din tur

M-Nä, jag lade precis. Nu är det du

A-Spader två

M- Ruter fem, då vann jag den.

A- Nästa

M- Ojoj klöver kneckt

A-Spader fyra..Då vann du den

M- Klöver åtta

A- Ha, hjärter dam

M- Är det inte dags för en kopp?

A- Nehej du. Ruter tio.

M- Spader kung

A- Hjärter tre

M- Klöver tio.

Kort paus, tystnad

A- Okej då en liten kopp.

M- En liten kopp.

M går

A-Vänta, hallå jag vill göra det!

M- Men då gör du strukna mått den här gången

A- Lovaaar!

M- Mm jag vill dricka det den här gången, inte tugga!

Söndag 24/11 kl. 20.14

Trött.

Prova skriva en dialog för sceniskt syfte.

Den här texten är skriven samma kväll som del 4 i **Texterna som kom med**. Målet var att prova skriva en dialog med syfte att gestaltas på en scen. Precis som det står i kommentaren, skriven vid skrivtillfället, var jag väldigt trött. Motivationen till att skriva fanns inte där men jag hade satt upp ramen för mig själv att jag skulle få en dialog nedskriven innan dagens slut. Att skriva den här väldigt korta och enligt mig enkla dialogen, tog väldigt lång tid. Jag hade svårt att både hitta en lust till att skriva och vad den skulle innehålla. Då min motivation vid skrivtillfället tröt och min envishet sade åt mig att texten skulle skrivas innan jag fick gå till sängs, var jag i behov av hjälp. Precis som både Malmsten och Gardelin menar, tog jag tag i ett konkret hjälpmedel, att ”bara” skriva den första meningen. Jag skrev ned följande: ”Det är tråkigt att spela kort”. En enkel mening, negativ liksom jag i skrivstunden och enbart ett påstående men det var den mening som kom ur mig där och då. Med den meningen hade jag själv satt upp ramen för dialogen. Okej, den fick helt enkelt handla om kortspel. Fråga mig inte varför jag råkade skriva om just kortspel, jag har själv ingen aning men så fick det bli. Sedan provade jag med tematiken om kortspel i fokus att skriva utifrån de karaktärsliknande figurer som utkristalliserats i flertalet av mina flödestexter och som kallas ”han” och ”hon” i slutprodukten. Hur skulle en dialog mellan dessa personer kunna se ut? Svaret på den frågan skulle mycket väl kunna vara så som i dialogen ovan, en scen som passar in i min bild av relationen mellan ”han” och ”hon”. Efter en lång stund av skrivande och enbart denna korta text som resultat, hade jag nått mitt mål för kvällen. För mig bevisar det att skrivande bygger på rutin och tålamod. Det krävs ihärdigt arbete och otaliga försök, många texter som skribenten själv inte tycker om för att sedan plötsligt skriva en text som en tycker om. Den här texten blev inte bra i mitt tycke, den skrevs trots att det sista jag ville var att skriva men den skrevs åtminstone. Det bevisar att skrivande kan göras till en rutin, att en oftast är kapabel till att skriva någonting om en bara ger sig den på det. Jag tror på att ju fler texter jag producerar, desto mer erfaren blir jag som skribent och chansen för att skriva en bra text ökar. Just denna blev inte bra och det gör ingenting. Det viktiga är att trots starkt motstånd till uppgiften, finns det alltid hjälpmedel att ta till för att skriva och för varje misslyckat försök, närmar en sig det där lyckade försöket. Man lyckas inte alltid men med en plan, hjälpmedel eller verktyg att ta till har du redan gjort förjobbet med att planera för att lyckas.

Men vad är det då som jag inte gillar med texten?

Problemet är för mig baserat på två faktorer. Den första faktorn är att det inte finns en

framåtrörelse eller angelägenhet i texten, därav ser jag inte att den skulle tillföra slutprodukten något. Den andra faktorn är att den inte faller inom ramen för min konstnärliga vision för slutprodukten. Jag ville inte ha med någon uttalat talad dialog mellan ”han” och ”hon”, det passade inte in i den stil som jag arbetade fram. Dessutom anser jag att en dialog skulle ta bort mycket utav den bild jag försökte måla upp av karaktärerna, jag ville låta dem få vara beskrivande av mig som författare och inte talande. Dessa två faktorer gjorde det därför till ett enkelt val för mig att utesluta texten ur slutprodukten.

Någon vecka senare, försökte jag skriva ännu en dialog. Det gick också väldigt långsamt och jag insåg även då att jag helt enkelt inte tyckte det var roligt. Jag kom inte alls i kontakt med mitt kreativa flöde eller viljan till skapande. Med detta andra försök till att skriva dialog, tillät jag mig själv att inse och erkänna att den formen för skrivande inte passade mig. Jag hade givit det två chanser, fått ned två dialoger på pappret men utan att varken gilla skrivprocessen eller resultatet. Jag gav upp, lämnade försöken till dialogskrivande och provade nästa metod. Alla försök är inte lyckade men ack så viktiga. Jag provade, jag skrev, det blev något. Detta något passade inte in i det jag ville skapa och bidrog inte heller till att skapa vidare lust för skrivande. Varför skulle jag då i hela friden tvinga mig till att skriva en tredje? Nej, den här metoden gav jag upp med en axelryckning. Bättre lycka nästa gång.

3 Vad kom jag fram till då?

3.1 Essentiella insikter och nyfunna lärdomar

Det jag enkelt kan konstatera till en början är att jag bevisat min kapacitet till att skapa ett textuellt verk. Frågan är bara om jag med detta arbete kunnat konkretisera en metod för mitt skapande. Det lätta svaret på den frågan är ja.

När det kommer till kritan finns det alltid en metod bakom en skriven text. Utan en metod, hade pappret förblivit blankt och utan ord. Det handlar om att förstå sin metod, konkretisera den för sig själv och värdera huruvida denna metod behövs i sitt fortsatta skapande. I likhet med Gardelin, skapar jag helst utifrån intuition och litar starkt på min egen magkänsla. Jag håller också med honom såväl som med Malmsten att det är början som är det svåra. Det enda som krävs är att skriva de där första orden för att kunna bygga vidare på någonting, därefter

brukar orden komma av sig själva. I alla fall för mig. Men det är också i det här som jag inser en viktig del i min metod för skapande. Att fråga andra, läsa andra skribenters verk, ta reda på hur andra gör när de skriver och med detta i ryggen förstå vad som utgör min egen metod. I början av det här undersökandet, ansåg jag mig oförmögen till att skapa med en självbild som ickekreativitet och jag hade en avsaknad av en konkret skrivmetod. Bara av att läsa och fråga andra skribenter, förstod jag att jag redan hade en metod men att mitt mål i det här undersökandet var att definiera den. Det gav mig dessutom möjligheten att jämföra min bild av skapandemetoder med andras för att sedan kunna komma till en slutsats huruvida jag delar andra skribenters syn på skrivande eller inte. Att ta del av andra för att sedan själv välja vilka delar som jag vill ta åt mig av, upplevde jag som oerhört stärkande. Inte bara för mina skrivmetoder utan också för mig personligen och mitt förtroende för min egen kapacitet/förmåga.

Jag har också insett att min metod grundar sig i konsten av bearbetning och att hitta mönster i mina skrivna texter. Metoden för det här undersökandet blev oavsiktligt det som jag nu i efterhand har förstått är signifikant för mig som textskapare. Jag skapar korta texter, av olika slag och form. I det här fallet skrivna utifrån olika givna omständigheter såsom tidpunkt, tempus, tematik eller textform. När jag sedan har dessa texter, går jag tillbaka och försöker hitta en röd tråd. Vad är det texterna kan ha gemensamt och hur kan de sammanfogas? För mig blir det som en gåta eller ett pussel, att försöka hitta vägar för mina texter att sättas samman.

Nästa steg blir till att klippa och klistra ihop texterna för att sedan nå det som jag kallar slutprodukten. Denna metod har jag förstått genom det här arbetet, är det som definierar mig som textskapare. Det resulterar i produkter som jag upplever fungerar både som litterär och dramatisk text eftersom deras bokstavliga innebörd inte motsätter sig varandra. Skillnaden mellan de två formerna ligger inte i respektive texters innehåll utan snarare i mottagaren och forumet för detta (ensam läsare eller publikt på en scen). Med blygsam kaxighet påstår jag därför att jag har en unik samt alldeles egen stil som skapar signifikanta texter för mig och faller både inom ramen för dramatisk och litterär text.

När jag tittar tillbaka i det dokument som innefattar allt material som flödesskrivningen gav mig, slås jag av en viktig reflektion; Att sätta sig själv under givna förutsättningar att skriva,

skapar fler impulser för inspiration och ännu mer skrivande. Jag upptäckte att när jag tvingade in mig själv i kreativa flöden med mina egenvalda metoder för textskapande, födde det fler impulser till skrivande. Jag hamnade i ett nytt sätt att leva där textskapandet var en naturlig del av min vardag och där min kreativitet kom till mig utan att jag ens noterade det. Jag skrev. Det gjorde att jag skrev mer. Och ännu mer och ännu mer. Den klassiska snöbollseffekten, frammanad av mig själv och mina egna metoder. Det faktiska görandet, skrivandet, gav mig den tillit till min egen förmåga som jag så länge saknat. Jag är stolt över att jag lyckades hitta tillbaka till skrivandet på mitt eget sätt och att det faktiskt resulterade i ett verk. Tycker jag om slutprodukten? Jag vet faktiskt inte och det är inte heller särskilt relevant. Det väsentliga och det jag med sprickande stolthet och lättnad nu kan skriva som en avrundande reflektion är följande:

Jag är kreativ. Eller, jag vet rättare sagt hur jag kan få tillgång till min kreativitet och lust till skapande. Genom det här undersökandet gick jag från att se på ordet kreativitet med rädsla till en fysisk och egenupplevd förståelse för dess innebörd. Jag tog den totala makten över min rädsla, skapade mig de förutsättningar jag behövde för att förstå och kom ut på andra sidan med en helt ny bild av mig själv som en kapabel och kreativt skapande skribent. Förståelsen blev den oanade nyckeln för mig. Jag behövde tid och metoder för att genuint och på riktigt förstå vad kreativitet är och fungerar samt hur den tar sig uttryck i mig. Innan det här undersökandet, kunde jag känna en frustration och mild ilska över att omvärlden ofta sa att jag var kreativ när jag själv ansåg detta vara ett falskt påstående. Jag hade en förutfattad bild av vad kreativitet skulle vara och stå för, jag försökte passa in i en mall. Nu har jag hittat ett forum för hur jag är som kreativ människa, både som skapare och utförare. Jag ser kreativitet i fler, olika former nu än vad jag gjorde tidigare, jag ser ett konstnärligt värde i fler saker för att min förutfattade och smala bild av vad kreativitet skulle vara, har raserats. Jag inser också att jag inte behöver dela mig själv och mitt konstnärskap i två delar. Att vara musikalskådespelare behöver inte utesluta textskapande, de kan fungera ihop och tillföra saker till varandras uttryck.

En essentiell insikt för att med lust och stark vilja fortsätta verka och bidra till fältet musikal med totalmakt över min egen kreativitet och mig själv i min yrkesroll.

Stora ord, på gränsen till pretentiöst men så får det vara. Sådan är jag.

3.2 Mitt bidrag till framtidens klokskaper

För att knyta an till själva anledningen och startskottet för det här undersökandet skulle jag vilja lyfta det adjektiv som följt med mig under en längre tid. Ickekreativ. Min egen motsats till kreativ. Ordet syftar i min mening på en oförmåga till skapande och fantasi, egenskaper som de flesta skulle påstå inte är signifikanta för vare sig skådespelare eller textskapare. Så, varför detta ord som beskrivande egenskap om min karaktär?

Jag tror mig ha hittat svaret på den frågan genom det här undersökandet. För mig är svaret delat i två underkategorier.

Nr 1: Ordet kreativitet och därmed även dess motsats ickekreativitet är ord som jag förknippar med prestation. Orden är laddade med någon slags förväntning på resultat och värdet av att prestera något, så att det blir något. Däri finner jag två problem. Vad är detta "något" som ska bli och vem, samt hur, värderas detta något? En förväntan och press att prestera och att värdera sitt eget resultat, är kreativitets-, fantasi- och lustdödande enligt mig. Något som inte skapar särskilt snälla förhållanden för den skapande att kunna vara kreativ.

Nr 2: För att jag helt enkelt inte har förstått att jag i grunden har lätt för att hitta kreativt flöde på mitt sätt. Nyckelorden i den meningen är "på mitt sätt". Jag har alltid haft en förutfattad mening och en uppmålad bild av vad kreativitet och skapande är. En bild som jag aldrig lyckats leva upp till. Jag förstår nu hur naiv den tanken var. Vi är makthavare över vår egen kreativitet, jag verkar ha tagit förmågan att skapa för givet allt för länge. Jag förstod inte att mitt kreativa flöde inte slutade bara för att jag bytte ut novellskrivande mot mer sporadiskt nedskrivna anteckningar i mobiltelefonen. Det jag trodde var kladd, dagboksanteckningar, ordbajseri och dagdrömmeri utan konstnärligt värde, visade sig vara min metod för skrivande. Så här i efterhand kan det tyckas som en banal insikt men för mig är det en slutsats som kom att påverka inte bara min syn på skrivande, utan även min syn på mig själv som en människa kapabel till kreativitet och skapande. Det här utforskandet som i det här fallet gick genom metoden för skrivande, blev min snirkliga väg för att förstå hur kreativiteten fungerar i mig. Att det var skrivandet som gav mig de insikter som jag under snart tre år på högskolan för scen och musik, har letat efter kan tyckas smått ironiskt. Genom min utbildning mot att bli

musikalskådespelare, har begreppet kreativitet cirkulerat hånfullt i min vardag som en demon jag ansåg mig sakna tillgång till. Genom otaliga försök i rollen som musikalskådespelare att finna denna kreativitet, landade jag i någon slags konklusion att det inte krävdes någon kreativitet i rollen som konstnärlig utförare. Mitt arbete låg i att utföra någon annans vision och till det ansåg jag mig inte använda kreativitet. Att nu, i slutet av mitt arbete, titta tillbaka på det tankesättet får mig att förstå vikten och användningen av detta undersökande för mig själv i framtiden. Kreativitet har ingen form eller ram. Den kan te sig i vilken skepnad som helst, den är allmängiltig och applicerbar på vad som helst. Därför kan jag nu le lite och skaka på huvudet åt min åsikt kring kreativitetens malplacering i utförandet av konst. För andra har det förmodligen varit en självklarhet länge men det är först nu som jag själv förstår hur kreativt mitt arbete som musikalskådespelare är och hur mycket användning jag kommer att få av den här insikten i min yrkesroll. Som en utförande konstnär tror jag att jag nu kan känna en större frihet och tillit till mig själv samt att våga kasta sig ut, prova och lita på att det som kommer intuitivt är av värde. Jag tror att jag nu har en mindre rädsla när jag tar mig an en uppgift som utförare eftersom jag funnit en större tillit till min egen förmåga. Känslan av att genuint vara kapabel, reducerar rädslan för det okända och lockar fram förmågan att våga prova. Både som skapande och utförande konstnär.

Det här arbetet beskriver ordet kreativitet med skrivandet som kontext men det var den metod som fungerade för mig för att förstå vad kreativitet är. Det här är inte ett arbete eller undersökande kring text. Det här är en berättelse om kreativitet. Om lusten till skapande, om hur skrivandet blev min väg in i kreativitetens gränslösa värld och om vikten av fullständig samt egenupplevd förståelse för att slutligen nå den totala makten över sig själv och sin egen kreativitet.

För mig är det stort. Och det är i det som jag hittar värdet av det här undersökandet, förhoppningsvis inte bara för mig utan också för andra. Jag hoppas att detta arbete med min metod, mina erfarenheter och lärdomar om skrivande kan hjälpa dig som också har en vilja att skapa. Det finns ingenting som kallas "ickekreativitet". Det är ett ord och en beskrivande egenskap som kommer att skrivas ut ur min personliga ordbok. Jag är makthavare över min egen kreativitet, så även om detta ord som beskrivande egenskap. Med det här undersökandet i ryggen och de erfarenheter det berikat mig med, kommer jag härmed använda mig av ordet

”kreativ” som en del av mig själv och med uppfattningen om att kreativitet kan nås av alla. Det handlar bara om att ge sig själv de rätta förutsättningarna samt definiera sin egen metod och sanning om ordets betydelse för en själv. Efter det är det ganska lätt. Då är det bara att samla mod, kasta sig ut och skriva den där första meningen.

3.3 Råd från en skribent till en annan

En sista kommentar och ett råd till dig som går runt med en önskan om att skapa; Titta igenom dina anteckningsblock, dagböcker nedklottrade kvitton och mobilanteckningar. Det är där du kanske finner det som du gått runt och väntat på ska infinna sig i din ickekreativa (förlåt, en sista gång bara) skapandeprocess.

Fråga andra, läs andra, sök dig till andras erfarenheter och kunskap. Det gjorde jag och fann att kreativitet aldrig kan försvinna. Det kan skapas och nås av vem som helst, när som helst. Följande tre punkter är de metoder som jag, genom det här undersökandet, kommit fram till kan vara en hjälp för att komma in i ett skapande flöde:

- Definiera vad kreativitet är för en själv, försök titta på begreppet lite krasst och med nya ögon. Jag tvingades till att förstå dess innebörd på egen hand för att komma åt lusten och förmågan till skapande. Förståelsen blev en ögonöppnare både för mig personligen och i min självbild. Men också som en förlösande kraft till att våga tro på skapandet och min förmåga till det igen.
- Hitta konkreta sätt att få tillgång till sitt kreativa flöde. Att skapa förutsättningar som hjälper en att få tillgång till kreativiteten. I mitt fall att sätta upp tydliga ramar för skrivandet och konkreta uppgifter att prova.
- Ta hjälp av andra och deras metoder. Det hjälpte mig att bryta den pretentiösa och onåbara bild av vad skapande är. Inte ha för mycket respekt inför sig själv och att börja skapa. Försök att hela tiden ha med sig tanken: ”Vad är det värsta som kan hända?” Jag hoppas att mitt arbete kan ge en lite ny och avskalad bild av vad kreativitet kan vara. Att skapa är görbart om en har viljan oavsett vem en är.

Det handlar bara om att ifrågasätta sina egna förutfattade meningar om både sig själv och ordets betydelse samt våga slänga sig ut. Kreativitet och metoder för skapande finns alltid, det enda du behöver göra är att definiera hur det tar sig uttryck och fungerar för dig. Jag hoppas

att det här undersökande arbetet har givit dig med samma önskan om att skapa som jag, inspiration och vägledning för att nå det mål du önskar.

REFERENSER

Malmsten, B. (2012). *Så gör jag. Konsten att skriva*. Stockholm: Modernista

Didion, J. (2005). *Ett år av magiskt tänkande*. Övers. Danielsson, U. Stockholm: Atlas.

British Broadcasting Corporation. [BBC]. (u.å).
Naturalism and Stanislavski. Hämtad 2020-01-21, från
<https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zxn4mp3/revision/6>

Svenska Akademiens ordböcker. [SAOL, SO]. (2015, 2009).
Fantasi. Tillgänglig:
<https://svenska.se/tre/?sok=fantasi&pz=1>

Svenska Akademiens ordböcker. [SAOL, SO]. (2015, 2009).
Dramatik. Tillgänglig:
<https://svenska.se/tre/?sok=dramatik&pz=1>

Svenska Akademiens ordböcker. [SAOL, SO]. (2015, 2009).
Litteratur. Tillgänglig:
<https://svenska.se/tre/?sok=litteratur&pz=1>

Svenska Akademiens ordböcker. [SAOL, SO] (2015, 2009).
Kreativ. Tillgänglig:
<https://svenska.se/tre/?sok=kreativ&pz=1>

Nationalencyklopedin. [NE]. (u.å.)
Rädsla. Tillgänglig:
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/rädsla>

BILAGOR

Bilaga 1: Lista över beprövade verktyg under flödeskrivning

Bilaga 2: Slutprodukt del 1

Bilaga 3: Slutprodukt del 2

Bilaga 4: Intervju Adam Gardelin

